

Yrkande

Regionstyrelsen 13 april

Ärende: Regionstyrelsens yttrande över granskning av budgetprocess år 2020. (Rapport nr 6-2020)

Motiv

Av granskningsrapport (nr 6 2020) framgår att revisorerna bedömer att budgetprocessen inte varit ändamålsenlig. Vid en tillbakablick menar revisionen att budgeten inte fungerat som ett styrinstrument för verksamheterna då de redovisat stora underskott. Vidare framhålls bland annat att budgetens legitimitet är svag, insynen låg, nämndernas arbete med prioriteringar ges för lite tid samt att och det finns betydande obalanser mellan planerad verksamhet och budget, sedan många år tillbaka. Utöver det framhålls att budgetarbetet inte har i tillräcklig grad tagit hänsyn till tidigare års stora underskott och faktisk kostnadsutveckling inom hälso- och sjukvården. Det framhålls även kritik i att Regionstyrelsens anvisningar för budgetberedning är på en övergripande nivå och behandlar inte utifrån vilka principer resurser ska fördelas eller prioriteras. Från Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna instämmer vi i huvudsak i den kritik som framkommer i rapport nr 6.

Kritiken är inte på något sätt ny. Landstingets budgetprocess har granskats ett flertal gånger och återkommande har kritik riktats kring ändamålsenligheten i processen. Från Alliansens sida har vi instämt i revisionens rekommendation att processen behöver utvecklats till exempel 2013, 2015 samt 2020. Senast 2020 skrev vi i vårt förslag till yttrande att ”*Under många år har budgetprocessen i Region Västerbotten varit bristfällig och rudimentär. I år har den varit på gränsen till obefintlig.*”. Vidare framförde vi behovet av förbättrade processer för att kunna möjliggöra nödvändiga prioriteringar vertikalt eller horisontellt i organisationen. Det är först när en prioritering kan ske som det kan skapas realistiska möjligheter för verksamheten att klara av sin budget. Ytterst måste den prioriteringen vara politisk. Om politiken inte får ett korrekt underlag kan alltså inte denna värdering och prioritering ske. Utöver det framhöll vi att budget- och investeringsprocess behöver sammanföras i ett samlat arbete.

Vi vill framhålla att den historiskt bristande budgetprocessen har skapat en oförmåga att politiskt styra verksamheten och därmed skapat ett demokratiunderskott, förskjutning av problem till framtiden samt en ojämlig vård. Budgeten styr idag inte verksamheten och det saknas incitament för verksamheten att hålla budget. Det finns flera faktorer till det, ett exempel är att verksamheter som håller budget inte belönas för det. Att vissa verksamheter i grunden har en helt orealistisk budget givet det uppdrag som de har ökar inte legitimiteten för budgeten som styrmedel.

Den bristfälliga budgetprocessen tydliggör hur outvecklad den politiska majoritetens förmåga till att styra och leda är. Förutom viljan att kliva fram och styra och leda krävs det att få på plats ett fungerande ledningssystem, bättre fungerande beredningsprocesser, nya styrmodeller. Vi ser med tillförsikt fram emot det av Regionstyrelsen fattade beslut under hösten 2020 om ett ny planering- och budgetprocess. Det arbetet omfattar planerings-, budget- och investeringsprocessen och är styrande för uppföljningen vilket ger verksamheten långsiktiga planeringsförutsättningar. Vi hoppas att det kan förbättra situationen. I övrigt delar vi i huvudsak de åtgärder inför framtiden som finns beskrivet enligt bilaga 1 som förslag från tjänstepersonerna som svar på denna rapport.

Att Ovanstående blir Regionstyrelsens yttrande över granskning av budgetprocess år 2020. (Rapport nr 6-2020)

Allians för Västerbotten

Nicklas Sandström (M)

Regionråd i opposition

Ewa-May Karlsson (C)

Gruppledare

Maria Lundqvist Brömster (L)

Gruppledare

Hans-Inge Smetana (KD)

Gruppledare

Bilaga 1

Regionstyrelsens yttrande

Regionstyrelsen har följande kommentarer utifrån revisorernas iakttagelser och rekommendationer.

- **Säkerställ att de budgetunderlag som styrelser och nämnder lämnar in till styrelsen för styrelsens beredning håller en tillräcklig kvalitet. Det bör bland annat finnas dokumenterade riskanalyser i underlagen som visar att förslag på budgetar, åtgärder med mera är möjliga att genomföra.**

Regionstyrelsen håller med revisorerna om betydelsen av kvalitet i de budgetunderlag som lämnas in från nämnderna.

Idag saknas ett effektivt stöd för att hantera dokumentationen i planerings- och uppföljningsprocessen. Ett nytt digitalt verktyg är prioriterat i portföljstyrningen för en samlad ändamålsenlig dokumentation. Det nya verktyget ska stödja arbetet genom färdiga mallar där relevant utfallsdata och planer finns kopplade till de skrivna dokumenten. Med samlad information på samma ställe förenklas kommunikationen av plan och resultat på olika nivåer såväl inom den egna verksamheten som mellan regionens olika organisatoriska nivåer och till politik. Detta ger också förutsättningar till förbättrade underlag av åtgärdsförslag.

- **Skapa förutsättningar i budgetberedningen för ändamålsenliga prioriteringar.**

Vad gäller revisionens rekommendation om att skapa förutsättningar för ändamålsenliga prioriteringar bedömer styrelsen att detta ingår i omställningsplanen mot en hållbar ekonomi.

Omställningsplanen styr med åtgärder på övergripande nivå och utan detaljstyrning. Planen bygger på ett tillitsbaserat förhållningssätt och ger riktning för effektiviseringsarbetet i syfte att ge organisationen möjlighet att söka flexibla lösningar med bästa effekt. Genom detta ges organisationen mandat att arbeta och att uppföljningen ger nämnden möjlighet att korrigera färdriktning.

Det övergripande målet är att bedriva verksamhet inom den tilldelade ekonomiska ramen. Verksamheterna har utifrån det ett ansvar att arbeta med att se över resursanvändning, produktion och effektivitet. Förvaltningschefer och områdeschefer har inför nytt verksamhetsår en genomgång med varje verksamhet som då redogör plan med prioriteringar, åtgärder och underlag för att uppnå målen. Det innebär att planens långsiktiga perspektiv över flera år ge organisationen nödvändig tid för att prioritera, detaljplanera och genomföra åtgärder med anpassning av dessa varefter lärande sker. Verksamheterna inom respektive nämnd upprättar således årligen sina egna planer med prioriteringar och specificerade åtgärder för att åstadkomma en ekonomisk balans.

En ökad kostnadskontroll för all verksamhet behöver kompletteras med en tydlighet i hur prioriteringar styr och får genomslag i verksamheten. För att skapa förutsättningar för verksamhetscheferna att ta ansvar krävs tydlighet i hur prioritering ska ske. Ett beslutstöd (Power BI) har påbörjats för att ge stöd till prioriteringar i verksamheterna. PKS (produktions- och kapacitetsstyrning) är ett av de verktyg som också stödjer en förändrad styrning.

- **Säkerställ att aktuella styrdokument för budgetberedningen finns inlagda i ledningssystemet**

Regionstyrelsen fattade under hösten 2020 beslut om ny planerings- och budgetprocess. Arbetet omfattar planerings-, budget- och investeringsprocessen och är styrande för uppföljningen vilket ger verksamheten långsiktiga planeringsförutsättningar.

Den nya planering- och budgetprocessen eftersträvar en starkt följsamhet mot fastställd Regionplan och ska öka förmågan att omhänderta förändringar både i omvärlden och den egna organisationen bland annat via formaliserade budgetdialoger. I dokumentationen kring processen beskrivs att nämndernas möjlighet att omhänderta regionplanen stärks genom att mer tid ges att arbeta med styrning och uppföljning av nämndens verksamheter. Processerna ska även medföra en förbättrad dialog mellan olika aktörer samt ge möjlighet att inhämta sådan verksamhetsrelaterad information som bidrar till ett ökat värde. Processen ska ge både politik och tjänstepersonorganisation tillräcklig tydlighet i när olika aktiviteter ska genomföras samt på vilket sätt och i vilket syfte. Detta arbetssätt bedöms ge förutsättningar att utveckla och säkerställa det revisorerna rekommenderar kring styrning och planering.

Utifrån detta uppdateras nämndens styrdokument i ledningssystem.

- **Skriv till fullmäktige med förslag på åtgärder om styrelsen bedömer att en nämnd inte klarar sitt uppdrag från fullmäktige.**

Revisorernas beskrivning att styrelsen inte har lämnat förslag på åtgärder med anledning av underskott i en nämnd stämmer delvis.

I ”Regionstyrelsens rapport till Regionfullmäktige” (RS 721-2020) beslutad av Regionstyrelsen 2020-06-01 och antagen av regionfullmäktige 2020-06-16, beskrivs vidtagna åtgärder inom hälso- och sjukvården för att minska kostnaderna samtidigt bedöms att det under rådande omständigheter på grund av pandemin inte är möjligt att bedriva verksamheten inom de givna budgetramarna. Med hänsyn tagen till den pågående Covid-19 pandemin finns heller inga möjligheter att ta fram ytterligare åtgärder för att få balans i ekonomin. Det fortsatta arbetet måste vara inriktad på den redan beslutade omställningsplanen och dess åtgärder.

